

มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการมีและใช้อาวุธปืน ตามพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิงและสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490¹

จ.ศ.อ.วัชรพงศ์ รักศรีทอง²

จากการศึกษาเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการมีและใช้อาวุธปืน ตามพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ.2490 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมา แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการควบคุมการมีและใช้อาวุธปืน ทฤษฎีการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพตามหลักกฎหมายธรรมชาติและหลักกฎหมายบ้านเมือง หลักการจำกัดอำนาจรัฐด้วยหลักนิติรัฐ และทฤษฎีการลงโทษ ซึ่งทำให้ผู้ศึกษาได้รับความรู้ความเข้าใจว่าแนวคิดและหลักการเกี่ยวกับการควบคุมการมีและการใช้อาวุธปืน ตามสภาพสังคมและนโยบาย การควบคุมอาวุธปืนของรัฐบาล และเมื่อนโยบายควบคุมอาวุธปืนไม่แน่นอน ส่วนใดของกฎหมายที่จำเป็นต้องอาศัยดุลยพินิจเป็นหลัก จึงมีการเปลี่ยนแปลงตามกระแสสังคมไปด้วย ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับการตีความและการพิจารณาหลักว่ากรณีใดมีเหตุจำเป็นและเร่งด่วนตามสมควรแก่พฤติการณ์ที่ประชาชนสามารถนำอาวุธปืนติดตัวเพื่อป้องกันตัวหรือทรัพย์สินได้ตามวัตถุประสงค์ของกฎหมาย การมีอาวุธปืนถือได้ว่าเป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับนโยบายหรือการปกครองของประเทศในลักษณะความผิดที่เรียกกันว่า “ผิดเพราะกฎหมายห้าม” การห้ามมิให้ประชาชนกระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใดอันถือว่าเป็นความผิด จำเป็นที่จะต้องคำนึงถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคลเพื่อมิให้เป็นการละเมิดสิทธิเสรีภาพของบุคคลตามหลักสิทธิมนุษยชนโดยสมควร ซึ่งทฤษฎีการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพตามหลักกฎหมายธรรมชาติและหลักกฎหมายบ้านเมือง โดยสิทธิและเสรีภาพของบุคคลและการใช้อำนาจรัฐในการปกครองบ้านเมือง จึงต้องควบคุมหรือจำกัดการใช้อำนาจโดยวางขอบเขตหรือกฎเกณฑ์ไว้ โดยจำกัดอำนาจรัฐด้วยหลักนิติรัฐ โดยรัฐที่ยอมตนอยู่ภายใต้กฎหมาย องค์กร เจ้าหน้าที่ของรัฐฝ่ายปกครองใช้อำนาจกระทำการใดๆ ต้องมีวัตถุประสงค์เพื่อรักษาไว้ซึ่งประโยชน์สาธารณะ แต่ถ้ากระทำการใดที่เป็นการกระทบสิทธิและเสรีภาพของประชาชนแล้ว ต้องมีกฎหมายให้อำนาจไว้โดยชัดแจ้งและองค์กรฝ่ายปกครองต้องใช้อำนาจภายในขอบเขตของกฎหมายเท่านั้น

¹ บทความนี้เรียบเรียงจากการศึกษาอิสระ เรื่อง มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการมีและใช้อาวุธปืนตามพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิงและสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490 โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ รองศาสตราจารย์ประเทือง ธนิยผล และคณะกรรมการสอบ คือ รองศาสตราจารย์รัล เล็งวิทยา และรองศาสตราจารย์จุพร วงศ์ทองสรรค์

² นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต (ส่วนภูมิภาค) คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ดังนั้น จึงจำเป็นต้องจัดให้มีระบบการควบคุมตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำขององค์กรฝ่ายปกครอง เพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน

ส่วนทฤษฎีการลงโทษไม่ได้คำนึงถึงเพื่อยับยั้งผู้กระทำความผิดเท่านั้น แต่ยังเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของสังคมโดยรวมอีกด้วย ซึ่งแนวคิดการลงโทษตามทฤษฎีนี้ตั้งอยู่บนแนวคิดแบบบรรทัดประโยชน์นิยม คือ คนเรากระทำผิดโดยเจตนา และก่อนจะลงมือกระทำนั้นก็ได้พิจารณาไตร่ตรองถึงผลดีผลเสียแล้วจึงลงมือทำ เพราะฉะนั้นรัฐจึงควรออกกฎหมายกำหนดความผิดและโทษสำหรับความผิดนั้นไว้ให้ชัดเจน และเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อป้องกันความผิดที่จะเกิดขึ้น โดยคำนึงถึงหลักการของความสุขชั้นชมยินดี และความเจ็บปวดทุกข์ทรมานมาประกอบการพิจารณาเพื่อควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์ด้วย เมื่อมีผู้กระทำความผิด หรือฝ่าฝืนกฎหมาย ก็จะต้องได้รับโทษตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ ทั้งนี้การลงโทษจะต้องกระทำอย่างรวดเร็ว แน่นอนเสมอภาคกัน และรุนแรงตามความเหมาะสมของโทษที่กำหนดไว้ การลงโทษดังกล่าวย่อมจะมีประโยชน์ต่อสังคมในด้านการลดอาชญากรรม และส่งเสริมให้คนทั่วไปเคารพและปฏิบัติตาม

จากการศึกษาทำให้ทราบว่ากฎหมายในการควบคุมการมีและใช้อาวุธปืน ตามพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490 นับระยะเวลาบังคับใช้จนมาถึงปัจจุบันเป็นเวลา 75 ปี ซึ่งถือได้ว่าเป็นระยะเวลาที่ยาวนาน จะเห็นได้ว่าเจตนารมณ์ในการประกาศใช้กฎหมายในการควบคุมการมีและใช้อาวุธปืน ตามพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490 คือ ประรณานาที่จะรักษาไว้ซึ่งความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ และให้ประชาชนได้รับความปลอดภัยจากอาชญากรรมให้มากที่สุด โดยประสงค์ที่จะให้มีส่วนช่วยรักษาความสงบสุข และลดจำนวนความรุนแรงในการก่ออาชญากรรมลงได้ แต่เมื่อสังคมเปลี่ยนแปลงไป กลับไม่สามารถลดจำนวนของอาชญากรรมและจำนวนความรุนแรงในสังคมลงได้ กลับเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก และโดยส่วนมากอาชญากรรมที่เกิดขึ้นนั้นเกิดจากการประทุษร้ายโดยอาวุธปืนทั้งสิ้น อันจะเห็นได้จากข่าวทางโทรทัศน์ อินเตอร์เน็ต หรือหนังสือพิมพ์ที่มีข่าวอาชญากรรมที่เกิดจากการใช้อาวุธปืนเกิดขึ้นจนเป็นเรื่องปกติธรรมดาที่เกิดขึ้นทุกวันในสังคม แสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวที่มีน้อย และผู้ก่ออาชญากรรมก็ยังก่ออาชญากรรมอันร้ายแรงขึ้น ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าการมีและใช้อาวุธปืนนั้น หากรัฐไม่มีมาตรการในการควบคุมอาจส่งผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชนในสังคมได้

เมื่อพิจารณาในบริบททางกฎหมายแล้วจึงพบว่ามีปัญหาที่เป็นข้อกฎหมายหลายประการ ดังนี้

ปัญหาประการแรก คือ ปัญหาการใช้ดุลพินิจของพนักงานเจ้าหน้าที่ ในกฎกระทรวงฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2522) ออกตามความในพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490 ข้อ 2 กำหนดไว้เพียงว่าอาวุธปืนประเภทใดที่นายทะเบียนจะอนุญาตให้ได้ ไม่ได้กำหนดว่าบุคคลผู้มี

หน้าตัวอย่างจะใช้อาวุธปืนชนิด ขนาด และจำนวนเท่าใด ดังนั้นการอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืนของนายทะเบียนแต่ละท้องที่ใน 76 จังหวัด ใช้ดุลพินิจที่แตกต่างกันไป ใน 1 เดือน บางอำเภอ บางจังหวัด อนุญาตมากกว่า 10 ราย บางอำเภอ บางจังหวัด ไม่อนุญาตเลย และบางคนมีอาวุธปืนหนึ่งกระบอก และบางคนมีอาวุธปืนมากกว่า 10 กระบอก ที่ใช้ในวัตถุประสงค์เดียวกัน จึงเห็นได้ว่าการใช้ดุลพินิจในการอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืนของนายทะเบียนไม่มีกรอบกฎหมายที่ชัดเจน

ปัญหาประการที่สอง คือ ปัญหาการกำหนดอายุใบอนุญาตมีใช้อาวุธปืน ตามพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490 มาตรา 23 (3) ใบอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืน มีอายุตลอดเวลาที่ผู้รับใบอนุญาตเป็นเจ้าของอาวุธปืนนั้น จึงไม่มีการตรวจสอบอาวุธปืน ทำให้ระบบฐานข้อมูลทะเบียนอาวุธปืนไม่เป็นปัจจุบัน ไม่สามารถนำไปสู่การควบคุมอาวุธปืนได้ และรัฐไม่สามารถตรวจสอบคุณสมบัติของผู้ถือใบอนุญาตมีใช้อาวุธปืนได้ว่า ผู้นั้นยังคงมีคุณสมบัติครบตามที่กำหนดไว้หรือไม่

ปัญหาประการที่สาม คือ ปัญหาอาวุธปืนไม่มีทะเบียน หรือที่เรียกว่าปืนเถื่อน เป็นปัญหาสำคัญในปัจจุบันที่ยากแก่การควบคุมปัญหานี้นอกจากจะเกิดจากคนที่ประสงค์จะก่ออาชญากรรมจึงหาปืนที่ไม่มีทะเบียนก่ออาชญากรรมแล้วยังเกิดจากบุคคลที่ต้องการปืนมีปืนไว้ครอบครองเพื่อป้องกันชีวิตและทรัพย์สิน แต่ไม่มีกำลังมากพอที่จะซื้ออาวุธปืนโดยชอบด้วยกฎหมายได้ หรือไม่มีคุณสมบัติที่จะขอใบอนุญาตได้ การมีอาวุธปืนโดยไม่มีทะเบียน มีบทลงโทษตามมาตรา 72 วรรคหนึ่ง ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 7 ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงสองหมื่นบาท ซึ่งเป็นบทลงโทษยังไม่มีความรุนแรงเพียงพอกับสถานการณ์ปัจจุบัน

ปัญหาประการที่สี่ คือ ปัญหาการควบคุมอุปกรณ์เก็บเสียงอาวุธปืน พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490 ได้ให้นิยามความหมายของอาวุธปืนไว้ในมาตรา 4 (1) ว่า “อาวุธปืน” ซึ่งหลังจากนายทะเบียนอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืนแล้ว แต่ภายหลังบุคคลได้นำอุปกรณ์ชนิดต่าง ๆ มาประกอบกับอาวุธปืนที่ได้รับอนุญาตเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้อาวุธปืน ในกรณีที่นำท่อลดเสียงหรือปลอกเก็บเสียงไปติดกับลำกล้องอาวุธปืน เพื่อให้มีเครื่องบังคับเสียงให้เบาผิดปกติ ซึ่งนายทะเบียนไม่สามารถออกใบอนุญาตให้ได้ แต่ได้ตรวจพบตัวอาวุธปืนและท่อลดเสียงหรือปลอกเก็บเสียงแยกจากกันไม่ได้มีการยึดติดกัน จึงไม่ถือว่าเป็นการกระทำที่มีการเปลี่ยนแปลงสภาพอาวุธปืน และท่อลดเสียงหรือปลอกเก็บเสียงก็ไม่ถือเป็นส่วนใดส่วนหนึ่งของอาวุธปืน

จากการศึกษาค้นคว้ามาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการมีและใช้อาวุธปืนตามพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ.2490 ผู้ศึกษาพบว่า มีข้อเสนอแนะ คือ

1. ปัญหาการใช้ดุลพินิจของพนักงานเจ้าหน้าที่ ผู้ศึกษาพบว่าข้อเสนอแนะ คือ

แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490 มาตรา 7 โดยเพิ่มเติมมาตรา 7/1 ดังนี้

มาตรา 7/1 หลักเกณฑ์ การอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืน ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ ดังนี้

(1) บุคคลทั่วไปที่มีความจำเป็นต้องมีอาวุธปืนพก อนุญาตให้มีได้ลำกล้องไม่เกิน ขนาด .38 หรือ 9 มม. สำหรับบุคคลที่มีคุณสมบัติไม่ขัดกับมาตรา 13 แห่งพระราชบัญญัติอาวุธปืนฯ พ.ศ. 2490 ทั้งนี้ต้องไม่ขัดต่อ กฎกระทรวงที่ใช้บังคับอยู่ตามที่ระบุไว้ในข้ออื่นๆ ด้วย โดยในการอนุญาตให้พิจารณาความจำเป็นของผู้ อนุญาตเป็นรายๆ ไป ซึ่งมีวัตถุประสงค์ให้มิไว้เพื่อป้องกันตัวหรือทรัพย์สินหรือในการกีฬา หรือในการยิงสัตว์ ตลอดจนพิจารณาจากกระแสดการหมุนเวียนทางการเงิน อาชีพที่มั่นคง มีบุคคลรับรองประวัติความประพฤติ และสถานะทางการเงิน

(2) เจ้าหน้าที่ผู้รักษาความสงบเรียบร้อย เช่น ข้าราชการตำรวจ ทหารหรือข้าราชการอื่น ซึ่งมีหน้าที่ปราบปรามตามกฎหมาย ควรพิจารณาอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืนพกให้อนุญาตขนาดลำกล้องไม่เกิน .45 หรือ 11 มม.

(3) จัดให้มีการฝึกอบรมให้แก่ผู้ขออนุญาตมีอาวุธปืนไว้ในความครอบครองในเรื่องกฎแห่งความปลอดภัย รวมทั้งให้มีการทดสอบภาคปฏิบัติหลังจากฝึกอบรม

2. ปัญหาการกำหนดอายุใบอนุญาตมีและใช้อาวุธปืน ผู้ศึกษาพบว่าข้อเสนอแนะ คือ

แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490 ในมาตรา 23 (3) จากเดิม มาตรา 23 (3) ใบอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืน มีอายุตลอดเวลาที่ผู้รับใบอนุญาตเป็นเจ้าของอาวุธปืนนั้น แก้ไขเป็นมาตรา 23 (3) ใบอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืน และเครื่องกระสุนปืน มีอายุ 1 ปี

3. ปัญหาอาวุธปืนไม่มีทะเบียนหรือปืนเถื่อน ผู้ศึกษาพบว่าข้อเสนอแนะ คือ

แก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธ พ.ศ. 2490 ในมาตรา 72 วรรคหนึ่ง จากเดิมมาตรา 72 ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 7 ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปี ถึงสิบปี และปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงสองหมื่นบาท แก้ไขเป็นมาตรา 72 ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 7 ต้องระวางโทษ จำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี และปรับไม่เกิน 70,000 บาท

4. ปัญหาการควบคุมอุปกรณ์เก็บเสียงอาวุธปืน ผู้ศึกษาพบว่าข้อเสนอแนะ คือ

แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490 มาตรา 4 (1) จากเดิม (1) “อาวุธปืน” หมายความว่า รวมตลอดถึงอาวุธทุกชนิดซึ่งใช้ส่งเครื่องกระสุนปืนโดยวิธีระเบิดหรือกำลังดันของแก๊สหรืออัดลมหรือเครื่องกลไกอย่างใด ซึ่งต้องอาศัยอำนาจของพลังงานและส่วนหนึ่งส่วนใดของอาวุธนั้นๆ ซึ่งรัฐมนตรีเห็นว่าสำคัญและได้ระบุไว้ในกฎกระทรวง โดยเพิ่มเติม “มาตรา 4 (1/1) อุปกรณ์เก็บเสียงอาวุธปืน หมายความว่า อุปกรณ์ที่ใช้ประกอบเข้ากับอาวุธปืน เพื่อให้การใช้อาวุธปืน มีการเก็บเสียงหรือมีเสียงเบาผิดปกติ” และให้เพิ่มเติมพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490 มาตรา 7 โดยเพิ่ม “มาตรา 7/2 ห้ามมิให้ผู้ใดเปลี่ยนลักษณะอาวุธปืนโดยไม่ได้รับอนุญาตจากนายทะเบียนท้องถิ่น” และ “มาตรา 7/3 ห้ามมิให้ผู้ใดทำ ซื่อ มี ใช้ ตั้ง นำเข้า หรือค้า ซึ่งอุปกรณ์เก็บเสียงอาวุธปืน เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากนายทะเบียน”

เอกสารอ้างอิง

สมยศ เชื้อไทย. รวมบทความ 60 ปี ดร. ปรีดี เภสมทรัพย์. กรุงเทพมหานคร : คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2531.

สราวัณ สุวรรณเสรีและอาคม ศรียากย์. กฎหมายและคดีอาวุธปืน. กรุงเทพมหานคร: แสงจันทร์การพิมพ์, 2562.

บงกช เอกกาญจนกร, "ปัญหาเกี่ยวกับการพกพาอาวุธปืนในประเทศไทย." วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2557.